

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Szomszédági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz és Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszköz

(COM(2018) 460 final – 2018/0243 (COD))

(2019/C 110/29)

Előadó: **Cristian PÎRVULESCU**

Felkérés:	Európai Parlament, 2018.7.2. Európai Bizottság, 2018.7.12. az Európai Unió Tanácsa, 2018.7.18.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke az Euratom-Szerződés 206. cikke
Illetékes szekció:	„Külkapcsolatok” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2018.11.23.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2018.12.12.
Plenáris ülés száma:	539.
A szavazás eredménye:	176/0/1
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Szomszédági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz

1.1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság támogatja a javaslatok általános és konkrét célkitűzéseit, és úgy véli, hogy a szomszédági és a harmadik országok vonatkozásában használt eszközök egyszerűsítésére irányuló lépés üdvözlendő és hasznos. Fontos, hogy az EU konstruktív, realisztikus és pragmatikus kapcsolatot építsen ki a szomszédos és a harmadik országokkal, amelynek során továbbra is az értékekre kell helyezni a hangsúlyt.

1.1.2. Az EGSZB megállapítja, hogy a javaslat mind az Európai Bizottság, mind a többi európai intézmény és a tagállamok részéről egyértelműen tükrözi azt a határozott szándékot, hogy támogassák a civil társadalom, a demokrácia és az emberi jogok védelmére szolgáló rendszerek fejlesztését. Az új, egységes szerkezetbe foglalt eszközt a tervezéstől a nyomon követésen át az értékelésig minden szakaszban úgy kell kialakítani, hogy elő tudja mozdítani az uniós értékeket, gondolva itt a jogállamiságra, az integritásra, a pluralizmusra, a demokráciára és az emberi jogok védelmére. Ezzel összefüggésben az EGSZB szorgalmazza, hogy az Európai Bizottság jelentősen növelje az emberi jogokkal, a demokráciával és a civil társadalommal kapcsolatos tematikus programokhoz rendelt forrásokat.

1.1.3. Az EGSZB támogatja a Szomszédági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz célkitűzését, nevezetesen azt, hogy az Unió külső tevékenységeire vonatkozó célkitűzések és elvek követése céljából világszinten védelmezze és érvényre juttassa az Unió értékeit és érdekeit. A közlemény azt is leszögezi, hogy e rendelet végrehajtása során biztosított lesz az összhang a külső tevékenység más területeivel és más releváns uniós szakpolitikákkal, a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendben (a továbbiakban: a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrend) foglaltak szerint. Ez azt jelenti, hogy figyelembe kell venni azt a hatást, amelyet az összes szakpolitika az összes szinten – nemzeti és uniós szinten, más országokban és globális szinten – a fenntartható fejlődésre gyakorol.

1.1.4. Az EGSZB megragadja az alkalmat, hogy emlékeztesse az Európai Uniót: a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrend olyan világ megteremtését tűzi ki célul, ahol minden országban – figyelembe véve az eltérő fejlettségi szintjüket és kapacitásukat – megvalósul a hosszú távú, inkluzív és fenntartható gazdasági növekedés, a társadalmi fejlődés és a környezetvédelem, és mindenki számára biztosított a tisztességes munka. Ebben a világban a fenntartható fejlődésnek alapvető feltétele a demokrácia, a jó kormányzás és a jogállamiság, valamint a nemzeti és nemzetközi szinten is ösztönző környezet.

1.1.5. A 2030-ig tartó időszakra szóló menetrendben foglalt, az embereket, a bolygót és a jólétet szem előtt tartó cselekvési terv támogatása fontos feladat, amelynek teljesítéséhez nagyobb figyelmet kell fordítani a támogatási eszközökre, a megszervezésükre és arra, hogy miként illeszkednek a globális politika bonyolult valóságához. Az alkalmazott eszközök egyszerűsítése és egységesítése komoly előrelépést jelent afelé, hogy a javasolt célkitűzések elérése érdekében hatékonyan, a prioritásokra koncentrálni tudjunk fellépni. Az EU gyakran képes hathatósan fellépni a legkiszolgáltatottabb csoportok és egyének védelme érdekében. Olyan feladat ez, amelyet mindig fel kell vállalnia és megfelelően teljesítenie kell.

1.1.6. Az EU szomszédságába tartozó és a harmadik országok több jelentős, összetett és egymást átfedő problémával is szembesülnek. A világban jelenleg uralkodó tendenciák mellett, amikor a demokratizálódást, a politikai stabilizációt és a gazdasági fejlődést előmozdító reformok megtorpanni látszanak, az EU-nak inkább fokoznia kell az erőfeszítéseit, nem pedig felhagyni velük. Folyamatos kapcsolatban kell lennie a szomszédos és a harmadik országok kormányaiival, ösztönözve és bátorítva őket a felelősségteljes együttműködésre. E kormányokkal szilárd és magabiztos, partnerségi alapú viszonyt kell ápolnia, amelynek határozott célja az adott országban élő emberek életkörülményeinek javítása.

1.1.7. Az EGSZB támogatja, hogy az EU lépjen fel proaktívan a mostantól 2030-ig terjedő időszakban a szegénység és az éhezés felszámolásának támogatása, az országokon belüli és az országok közötti egyenlőtlenségek leküzdése, a békés, igazságos és befogadó társadalmak megteremtése, az emberi jogok védelme, a nemek közötti egyenlőségnek és a nők és lányok társadalmi szerepvállalásának előmozdítása, valamint a bolygó és annak természeti erőforrásai hosszú távú védelme érdekében.

1.1.8. Az EGSZB üdvözli a javaslat azon törekvését, hogy az uniós intézményekre és a tagállamokra háruló adminisztratív terhek csökkenjenek, és inkább a politikai célkitűzésekre és a külső partnerekkel kapcsolatos kötelezettségvállalásra helyeződjön a hangsúly. Az EGSZB üdvözli és támogatja a javaslatban szereplő lényeges előrelépéseket: a nagyobb fokú egyszerűsítést és rugalmasságot, illetve az eredmények jobb nyomon követését.

1.1.9. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Parlament költségvetési és ellenőrzési hatásköre kiszélesedne azt követően, hogy a jelenleg az Európai Fejlesztési Alapból (EFA) finanszírozott tevékenységek átkerülnének az uniós költségvetésbe.

1.1.10. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy a korábbi eszközöknek köszönhető előnyökre és eredményekre építkezzen. Például a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze minden gazdasági, szociális és kulturális jogot elismert, és előmozdította a szociális párbeszédet⁽¹⁾. A szabadságért, demokráciáért, emberi jogokért és tisztességes választásokért küzdő civil szervezetek egyes kormányzatok velük szemben tanúsított ellenséges magatartása dacára támogatást kaptak. (A fordító megjegyzése: a „civil society organisation” kifejezés magyar megfelelője a COM(2018) 460 final dokumentumban: „társadalmi szervezet”. Az EGSZB-dokumentumban ennek ellenére a „civil szervezet” terminust részesítjük előnyben.) Fontos, hogy továbbra is vállaljuk és elősegítsük ezt az elkötelezett szerepet.

1.1.11. Az EGSZB kiemelten fontosnak tartja a szomszédos és a harmadik országokban zajló demokratikus és választási folyamatokat, és szorgalmazza, hogy az Európai Bizottság kiemelt helyen foglalkozzon az erős és független választási intézmények kialakításával. Az uniós intézményeknek szorosan együtt kellene működniük a Velencei Bizottsággal, az Európa Tanáccsal, az EBESZ-szel és a választási szakértők hálózataival annak érdekében, hogy konkrét formát ölthessen a tisztességes és stabil választási folyamatokhoz nélkülözhetetlen támogatásuk.

1.1.12. Az EGSZB arra biztatja a tagállamokat, hogy – a szomszédos és a harmadik országokkal fenntartott, hosszú múltra visszatekintő kapcsolataikra alapozva – teljeskörűen működjenek együtt az eszköz minél eredményesebb működése érdekében.

1.1.13. Az EGSZB támogatja a Régiók Bizottságának véleményében foglalt ajánlásokat, és szintén arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy minden esetben gondoskodjon arról, hogy a releváns érdekelt felekkel, többek között a helyi és regionális hatóságokkal megfelelő konzultációra kerüljön sor, és időben hozzáférjenek a szükséges információkhoz annak érdekében, hogy a programok kialakításában, végrehajtásában és az ehhez kapcsolódó nyomonkövetési folyamatban érdemi szerepet játszhassanak. Az EGSZB azt is hangsúlyozza, hogy az irányadó elveknek a szubnacionális szintekre is ki kell terjedniük, mivel a polgárok a helyi és regionális szinten tapasztalják meg legközvetlenebbül a demokrácia működését.

1.2. Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszköz

1.2.1. Ami az Európai Nukleáris Biztonsági Eszközt illeti, a fukushimai nukleáris katasztrófát követően teljesen egyértelművé vált, hogy az atomenergia használatával járó problémák és kockázatok globális szintűek. Sajnos a javaslat stratégiai és politikai szinten nem reagál a polgárok, a civil társadalom és az üzleti szféra azon jogos igényére, hogy az atomenergiával kapcsolatban hosszú távú tervezésre van szükség.

⁽¹⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye: Európai kezdeményezés a demokráciáért és az emberi jogokért (EIDHR), előadó: Giuseppe Antonio Maria Iuliano (HL C 182., 2009.8.4., 13. o.); az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye: Az Európai Unió fejlesztési együttműködésének finanszírozási eszköze – A szervezett civil társadalom és a szociális partnerek szerepe, előadó: Giuseppe Antonio Maria Iuliano (HL C 44., 2011.2.11., 123. o.).

1.2.2. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság azon szándékát, hogy nukleáris területen olyan tevékenységeket is végre kíván hajtani, amelyek összhangban vannak az egészségügyre, a mezőgazdaságra és az iparra vonatkozó fejlesztési és nemzetközi együttműködési szakpolitikával, továbbá végre kíván hajtani a nukleáris balesetek következményeit kezelő társadalmi projekteket. Nem világos azonban, hogy a rendelkezésre álló költségvetés és a jelenlegi intézményi keretek hogyan teszik lehetővé ezen szándék gyakorlati megvalósítását.

1.2.3. A Nemzetközi Atomenergia-ügynökség alapvetően fontos szerepet tölt be, és a világszerte épülő új atomerőművekre való tekintettel felelősséget kellene vállalnia az átláthatóság és a korai előrejelzés biztosításában. A nukleáris biztonság előmozdítása érdekében az EU-nak teljeskörűen együtt kellene működnie a globális intézményekkel és szervezetekkel.

1.2.4. Újabb erőfeszítésekre van szükség, ha gondoskodni akarunk arról, hogy az Európa szomszédságában már meglévő és tervezett erőművek szigorú átláthatósági és biztonsági előírások szerint működjenek. Az EGSZB sürgeti, hogy minden tagállam támogassa ezt a törekvést, és a partnerországokkal fenntartott két- és többoldalú kapcsolataikban alapvetően fontos célként jelöljék meg a nukleáris biztonságot.

1.2.5. Figyelembe véve továbbá az atomenergiával kapcsolatos alapvető globális kihívásokat és azt, hogy az Unió szomszédságában nagyszámú nukleáris telephely található, az EGSZB úgy látja, hogy a rendeletnek a 2021 és 2027 közötti időszakban történő végrehajtására szánt, jelenlegi árakon 300 millió EUR összegű tervezett pénzügyi keretösszeg messze nem elegendő.

2. Általános megjegyzések

2.1. *A javaslat háttere – Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz*

2.1.1. A közlemény meghatározza az EU külső tevékenységi programjainak fő prioritásait és általános költségvetési keretét a „Szomszédság és a világ” fejezeten belül, beleértve a Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz létrehozását.

2.1.2. E javaslat révén az EU továbbra is aktív szerepet játszhat annak érdekében, hogy előmozdítsa egyebek mellett az emberi jogokat, a jólétet, a stabilizációt, a fejlesztést, a biztonságot, az irreguláris migráció okainak kezelését, a kereskedelmet, az éghajlatváltozás elleni küzdelmet és a környezetvédelmet. Ugyanakkor minderre átfogóbb módon lesz lehetősége amellet, hogy nagyobb rugalmasság áll rendelkezésére a forrásokat olyan területekre irányítani, ahova a nemzetközi környezet változásai azt szükségessé teszik.

2.1.3. E javaslat olyan keretet hoz létre, amely lehetővé teszi a külső tevékenységgel kapcsolatos szakpolitikák és a nemzetközi kötelezettségek végrehajtását. A nemzetközi kötelezettségek közé tartozik a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend, a Párizsi Megállapodás, az addisz-abebei cselekvési program, a 2015–2030-as időszakra szóló sendai katasztrófakockázat-csökkentési keret, valamint a béke fenntartásáról szóló 2282 (2016) sz. ENSZ BT-határozat. Az EU-n belül a szakpolitikai keret a Szerződés külső tevékenységre vonatkozó rendelkezéseit tartalmazza, amelyeket – más szakpolitikai dokumentumok mellet – az EU kül- és biztonságpolitikára vonatkozó globális stratégiája, a fejlesztéspolitikáról szóló új európai konszenzus, a megújított EU–Afrika partnerség és a felülvizsgált európai szomszédságpolitika részletez tovább. A rendelet emellet keretet fog biztosítani az afrikai, karibi és csendes-óceáni államok csoportjának tagjai, valamint az Európai Unió és tagállamai közötti társulást és partnerséget jelenleg meghatározó Cotonoui Megállapodást felváltó partnerség végrehajtásának is.

2.1.4. A hatásvizsgálat megállapította, hogy a nagyon sajátos jellegű, például a humanitárius segítségnyújtás semlegességének elvét követő eszközökön kívül egyetlen eszközbe lehetne összevonni a legtöbb eszközt, nevezetesen a közös végrehajtási rendeletet, a fejlesztési együttműködési eszközt, az Európai Fejlesztési Alapot, az Európai Fenntartható Fejlődési Alapot, az EBB külső hitelezési megbízatását, az Európai Szomszédsági Támogatási Eszközt, a demokrácia és az emberi jogok európai eszközét, a garanciaalapot, a stabilitás és a béke elősegítését szolgáló eszközt, a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközt és a Partnerségi Eszközt. A különállóként megőrzendő eszközök körébe az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz, a humanitárius segítségnyújtás, a közös ül- és biztonságpolitika költségvetése, a tengerentúli országok és területek (Grönlandot is beleértve), az EU uniós polgári védelmi mechanizmusa, az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtest programja, a ciprusi török közösségnek nyújtott támogatás, a sürgősségisegély-tartalék és az új Európai Békekeret tartozik.

2.1.5. Több eszköz egyetlen átfogó eszköz formájában történő egyszerűsítése lehetőséget fog adni az igazgatási és felügyeleti rendszerek észszerűsítésére és ezáltal az adminisztratív terhek csökkentésére az uniós intézmények és a tagállamok számára. A viták a többféle programozási eljárás helyett a szakpolitikai célkitűzésekre és a külső partnerekkel történő együttműködésre összpontosíthatnának. Ezenkívül a különböző uniós programok keretében kumulatív finanszírozásban részesülő tevékenységek csak egyetlen audit tárgyat képezik majd, amely kiter az összes érintett programra és azok alkalmazandó szabályaira.

2.1.6. Az egyszerűsítés nem azt jelenti, hogy gyengülne az ellenőrzés vagy az elszámoltathatóság. Teljeskörűen fennmaradna az intézményközi egyensúly. Sőt, az Európai Parlament költségvetési és ellenőrzési hatásköre bővülne azáltal, hogy az Európai Fejlesztési Alap által jelenleg finanszírozott tevékenységek beépülnének az uniós költségvetésbe.

2.1.7. A pénzügyi keretösszeg a következőkből áll:

a) 68 000 millió EUR földrajzi programokra:

- Az EU szomszédsága: legalább 22 000 millió EUR;
- Szubszaharai Afrika: legalább 32 000 millió EUR;
- Ázsia és a csendes-óceáni térség: 10 000 millió EUR;
- Amerika és a karib-tengeri térség: 4 000 millió EUR;

b) 7 000 millió EUR tematikus programokra:

- Emberi jogok és demokrácia: 1 500 millió EUR;
- Civil szervezetek: 1 500 millió EUR;
- Stabilitás és béke: 1 000 millió EUR;
- Globális kihívások: 3 000 millió EUR;

c) 4 000 millió EUR gyorsreagálási tevékenységekre.

2.1.8. A 10 200 millió EUR összegű, újonnan felmerülő kihívások és prioritások számára képzett tartalék a 15. cikkel összhangban növelni fogja a 6. cikk (2) bekezdésében említett összegeket.

2.1.9. A leginkább rászoruló, így különösen a legkevésbé fejlett, alacsony jövedelmű, valamint a válság sújtotta, illetve válságot követő, instabil vagy kiszolgáltatott helyzetben lévő országok, többek között a fejlődő kis szigetállamok elsőbbséget élveznek a forráselosztás során.

2.1.10. A Stabilitás és béke program, illetve az Emberi jogok és demokrácia program, ahogy a gyorsreagálási tevékenységek is nyitva állnak minden ország jogalanyai előtt, mivel az Unió érdeke azt diktálja, hogy a tevékenységek világméretű hatályára, a segítségnyújtást szükségessé tevő nehéz körülményekre és a gyors reagálás szükségességére tekintettel a lehető legszélesebb kínálat álljon rendelkezésre. A nemzetközi szervezetek szintén jogosultak a részvételre.

2.1.11. A 2017. június 7-én aláírt új európai konszenzus a fejlesztéspolitikáról (a továbbiakban: konszenzus) keretet ad egy közös megközelítéshez az Unió és a tagállamai általi fejlesztési együttműködés számára a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrend és az addisz-abebei cselekvési program végrehajtásához. A szegénység felszámolása, a megkülönböztetés és az egyenlőtlenségek kiküszöbölése, az az alapelv, hogy „senki sem maradhat ki a fejlődés folyamatából”, valamint a reziliencia megerősítése képezik a fejlesztési együttműködési politika gerincét.

2.1.12. Különösen – amint arról a konszenzusban megállapodás született – az e rendelet szerinti tevékenységeknek a rendelet keretében finanszírozott hivatalos fejlesztési támogatás 20 %-át társadalmi befogadásra és humán fejlődésre, többek között nemek közötti egyenlőségre és a nők társadalmi szerepvállalásának növelésére kell fordítaniuk.

2.1.13. Annak biztosítására, hogy a forrásokat oda irányítsák, ahol azokra a legnagyobb szükség van – így különösen a legkevésbé fejlett országokba, valamint az instabil helyzetű és konfliktus sújtotta országokba –, ennek a rendeletnek hozzá kell járulnia ahhoz a kollektív célhoz, hogy a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrend időkeretében az Unió bruttó nemzeti jövedelemének 0,20 %-át a legkevésbé fejlett országoknak juttassák.

2.1.14. E rendeletnek mind földrajzi – európai szomszédság és Afrika, valamint az instabil és a leginkább rászoruló országok –, mind tematikus szempontból – biztonság, migráció, éghajlatváltozás és emberi jogok – tükröznie kell a stratégiai prioritásokra való összpontosítás szükségességét.

2.1.15. A 2015-ben felülvizsgált Európai Szomszédságpolitika célja a szomszédos országok stabilizálása és a reziliencia javítása, elsősorban a fenntartható fejlődés három – gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi – dimenziójának egyensúlyba hozásával. Célkitűzésének teljesítéséhez a felülvizsgált európai szomszédságpolitika a következő négy prioritási területre összpontosított: jó kormányzás, demokrácia, jogállamiság és emberi jogok, kiemelt figyelemmel a civil társadalommal történő fokozottabb együttműködésre; gazdasági fejlődés; biztonság; migráció és mobilitás, beleértve az irreguláris migráció és a kényszerű lakóhelyelhagyás okainak kezelését.

2.1.16. Míg a demokráciának és az emberi jogoknak, többek között a nemek közötti egyenlőségnek és a nők társadalmi szerepvállalásának mindenütt meg kell jelennie e rendelet végrehajtásában, az Emberi jogok és demokrácia és a Civil szervezetek tematikus programok keretében nyújtott uniós támogatásnak – globális jellegénél és az érintett harmadik országok kormányainak és egyéb állami hatóságainak hozzájárulásától való cselekvési függetlenségénél fogva – egyedi kiegészítő és pótlólagos jellegű szereppel kell rendelkeznie.

2.1.17. A civil szervezetek fogalmának különböző feladatkörökkel és megbízással rendelkező szereplők széles körét magába kell foglalnia, és minden olyan nem állami, nonprofit szervezetet fel kell ölelnie, amelyek pártsemlegesek és erőszakmentesek, és amelyek keretében az emberek közös célok és elképzelések megvalósítása érdekében szerveződnek, függetlenül attól, hogy ezek politikai, kulturális vagy gazdasági jellegűek. Tevékenységi körük lehet helyi, nemzeti, regionális vagy nemzetközi szintű, és városi, vidéki, formális és informális szervezetek egyaránt találhatóak soraikban.

2.1.18. E rendeletnek lehetővé kell tennie az Unió számára, hogy az uniós migrációs politikát és a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrendre vonatkozó kötelezettségvállalását kiegészítve reagáljon a migrációhoz kapcsolódó kihívásokra, szükségletekre és lehetőségekre. E kötelezettségvállalás (a 10.7. fenntartható fejlesztési cél) keretében az Unió elismeri a migránsok pozitív hozzájárulását az inkluzív növekedéshez és a fenntartható fejlődéshez; elismeri továbbá, hogy a nemzetközi migráció egy többdimenziós realitás, amely a származási, tranzit- és célországok fejlődése szempontjából is rendkívül releváns, és koherens és átfogó válaszlépéseket igényel; továbbá kötelezettséget vállal a nemzetközi szintű együttműködésre a biztonságos, rendezett és szabályos migráció biztosítása érdekében, az emberi jogok maradéktalan tiszteletben tartása mellett, és emberséges bánásmódot biztosítva a migránsok számára – függetlenül a migrációs státuszuktól –, csakúgy mint a menekültek és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek számára; Ez az együttműködés a menekülteket befogadó közösségek rezilienciáját is megerősítené.

2.2. Részletes megjegyzések

2.2.1. A fenntartható fejlesztési célok jó alapot teremtenek a belső és a külső politikák összhangjának növeléséhez, és az EGSZB úgy véli, hogy a 16.3., 16.6. és 16.7. fenntartható fejlesztési célra – azaz a demokrácia, a jogállamiság, az átláthatóan működő intézmények és a részvételen és képviselaten alapuló döntéshozatal előmozdítására – fókuszálva kellene egyesíteni az erőfeszítéseket és stratégiai irányt adni nekik.

2.2.2. Az új eszköznek az az előnye, hogy előmozdítja a külső intézkedések és tevékenység összhangját. Ezt az összhangot az eszköz európai irányításának és a szomszédos és harmadik országoknak a szintjén is elő kell mozdítani. Ezen országok központi és helyi igazgatási szervei nincsenek egyformán felvértezve a programok koordinálására és végrehajtására. Az EU segítségével, valamint a civil társadalmi és a szociális szereplők támogatásával és részvételével minden egyes kormányzati szinten mechanizmusokat kell létrehozni a különféle tevékenységek koordinálására.

2.2.3. A partnerországokban jelentkező különféle kihívások és szükségletek miatt minden egyes ország tekintetében határozottabb tervezési folyamatokra van szükség. Ezt fogalmazzák meg a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrend végrehajtási eszközei és a 17. fenntartható fejlesztési cél is, amely szerint: „az új menetrend nagyságrendje és ambíciószintje miatt a végrehajtásához szükség van a globális partnerség revitalizálására. Ez a partnerség a globális szolidaritás szellemében fog működni. Elősegíti az intenzív globális fellépést a fenntartható fejlesztési célok és a hozzájuk kapcsolódó konkrét feladatok megvalósítása érdekében, együttműködést teremtve a kormányok, a magánszektor, a civil társadalom és más szereplők között, valamint mozgósítva az összes rendelkezésre álló erőforrást”.

2.2.4. Az EGSZB úgy véli, hogy létre kell hozni egy ilyen folyamatot, hogy ennek révén minden egyes ország tekintetében létrejöjjön egy integrált terv, amely politikai konszenzus tárgya, az igazgatási szint számára pedig prioritás lenne. Ez a terv a gyakorlatban biztosítaná a szinergiákat és a komplementaritást, és segítene az intézkedések azonosításában és az uniós támogatás partnerországokban kifejtett hatásának felmérésében.

2.2.5. Az EGSZB úgy véli, hogy az adminisztratív és pénzügyi eljárások egyszerűsítésére irányuló törekvéseknek prioritást kell élvezniük, hogy a civil szervezetek és a helyi önkormányzatok számára sokkal könnyebb legyen uniós pénzügyi támogatáshoz jutni.

2.2.6. Az EGSZB támogatja azt az álláspontot, hogy a külső tevékenységre előirányzott összeg nem lehet kisebb az Európai Fejlesztési Alap és a többi külső finanszírozási eszköz együttes összegénél. Egyetért továbbá azzal is, hogy az EFA rugalmassági mechanizmusait át kell vinni az uniós költségvetésbe.

2.2.7. Az EGSZB kiemeli a 16. fenntartható fejlesztési cél fontosságát, különösen az új eszköz és a benne szereplő döntéshozatali eljárások irányítási struktúráját. Az EGSZB – az európai szervezett civil társadalom képviselőjeként, szakértelemmel és kapcsolatokkal rendelkezve számos szomszédos és harmadik országban – felajánlja, hogy részt vesz ebben az eszközben, beleértve az eszköz intézkedéseinek és projektjeinek összes fázisát.

2.2.8. Az EGSZB reméli, hogy a demokrácia és az emberi jogok jelenlegi európai eszközének felváltása – amely eszköz a 16. fenntartható fejlesztési célt, konkrétan az emberi jogok, az alapvető szabadságok és a demokrácia harmadik országokban való érvényesülését célzó fellépéseket támogatja – semmilyen módon nem érinti majd ezen intézkedések hatókörét és szerkezetét, hanem inkább kibővíti, illetve erősíti azokat.

2.2.9. Az EGSZB elismeri, hogy az éghajlatváltozás elleni küzdelemben nemzeti és nemzetközi szinten is sürgős fellépésre van szükség, és támogatja az EU azon célkitűzését, hogy költségvetésének legalább 25 %-át ennek a célnak szentelje.

2.2.10. Az EGSZB megismétli azt a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrendben foglalt állítást, hogy a fenntartható fejlesztési célok, amelyek kulcsfontosságúak a menetrend céljának megvalósításához, egymással szervesen összekapcsolódnak. Olyan horizontális programok kialakítását javasoljuk, amelyek több releváns cselekvési területet fednek le, és képesek kézzelfogható eredményeket hozni az egyes harmadik országokban. Az éghajlatváltozás például kedvezőtlen hatással van a mezőgazdaságra a szubszaharai Afrikában. Az, hogy nem lehet megművelni a földet, a közösségek felbomlásához vezet, és az Európába irányuló migráció egyik fő oka. Ezeket az embereket gyakorlatilag „klímamenekültnek” tekinthetjük, a helyzetük pedig komplex válaszlépést igényel, amelynek legfontosabb része az elsivatagosodás megállítása, valamint támogatási programok bevezetése a veszélyeztetett lakosság és a migráció mellett döntők számára.

2.2.11. Az olyan harmadik országoknak, melyekből migránsok és menekültek érkeznek, segítséget kell nyújtani a kapacitásépítésben, a gazdasági infrastruktúra fejlesztésében, illetve abban, hogy meg tudjanak birkózni a legnagyobb – gazdasági, politikai, társadalmi és környezeti – kihívásokkal. Az eszköznek a migráció okaival kell foglalkoznia, különös tekintettel a menekültekre, és a meglévő forrásokat stratégiai módon kell bevetnie ahhoz, hogy a partnerországokban előmozdítsa a békét, a stabilitást, a demokráciát és a jólétet.

2.2.12. Az EGSZB megjegyzi, hogy az uniós pénzügyi keretösszeg 10 %-át az irreguláris migráció és a kényszerű lakóhelyelhagyás okainak kezelésére, valamint a migrációkezelésre és -irányításra, többek között a menekültek és migránsok jogainak védelmére kell fordítani a rendelet célkitűzésein belül. Az EGSZB megragadja az alkalmat, hogy emlékeztesse az EU-t és tagállamait a migránsokkal kapcsolatos nemzetközi kötelezettségeik betartására.

2.2.13. A fentebb említett tervezési folyamathoz hasonlóan a rendelet végrehajtásának nyomon követéséhez, értékeléséhez és az erre vonatkozó jelentéstételhez az EGSZB országonkénti megközelítést javasol. A tevékenységek és mutatók országonkénti csoportosítása segíthet a szinergiák és a komplementaritás – vagy azok hiánya – azonosításában, és annak megállapításában, hogy a tevékenységek és mutatók összhangban vannak-e az uniós politika alapvető elveivel.

2.2.14. Az EGSZB alapelveként arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy minden esetben gondoskodjon arról, hogy megfelelő konzultációra kerüljön sor a partnerországbeli érintett érdekelt felekkel, beleértve a civil szervezeteket és a helyi önkormányzatokat is, valamint gondoskodjon arról, hogy ezek az érdekelt felek időben hozzáférjenek a vonatkozó információkhoz, hogy ennek révén érdemi szerepet játszassanak a programok kialakítási, végrehajtási és kapcsolódó nyomonkövetési folyamatában.

2.2.15. Az EGSZB üdvözli a partnerországok esetében a felelősségvállalás elvének alkalmazását, és azt is helyesnek tartja, hogy a programok végrehajtására a partnerországok rendszereit alkalmazzák. Rá kell mutatni azonban, hogy ez csak a megfelelő feltételek megléte esetén működhet, és ha hiteles garanciák vannak a rendszerek hatékonyságára, integritására és pártatlanságára nézve.

2.2.16. A földrajzi programok és a testre szabott együttműködési keret létrehozását illetően az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság ne csupán a nemzeti mutatókat vegye figyelembe, hanem azokra a területileg meghatározott közösségekre is fókuszáljon, amelyeknél fennáll az a veszély, hogy figyelmen kívül hagyják őket. A vidéki közösségek, valamint a fővárostól és a nagyobb városoktól távol eső közösségek gyakran kritikusan bizonytalan és kiszolgáltatott helyzetben vannak. Először is láthatóvá kell válniuk, és figyelembe kell őket venni a tervezési folyamatban.

2.2.17. A földrajzi programozáskor figyelembe kell venni azoknak a nem területi alapú társadalmi csoportoknak és közösségeknek a helyzetét is, amelyek súlyos nehézségekkel szembesülhetnek, gondolva itt például a fiatalokra, az idősebbekre, a fogyatékkal élőkre és egyéb kategóriákra.

2.3. A javaslat háttere – Európai Nukleáris Biztonsági Eszköz

2.3.1. Az új Európai Nukleáris Biztonsági Eszköz célkitűzése hatékony és eredményes nukleáris biztonsági szabványok létrehozásának előmozdítása harmadik országokban az Euratom-Szerződés 206. cikkével összhangban és a nukleáris biztonsági tevékenységek kapcsán az Atomenergia-közösségben szerzett tapasztalatokra építve.

2.3.2. E rendelet célkitűzése a [NDICI-rendelet] keretében finanszírozott nukleáris együttműködési tevékenységek kiegészítése különösen a magas szintű nukleáris biztonság és sugárvédelem előmozdítását, valamint a nukleáris anyagokra vonatkozó eredményes és hatékony biztosítékok harmadik országbeli alkalmazását célzó, a Közösségben megvalósuló tevékenységekre épülő és e rendelet rendelkezéseinek megfelelő támogatás érdekében. E rendelet különösen a következőket célozza:

- a) hatékony nukleáris biztonsági kultúra és a legmagasabb szintű nukleáris biztonság és sugárvédelem előmozdítása, valamint a nukleáris biztonság folyamatos javítása;
- b) a kiegészítő fűtőelemek és a radioaktív hulladékok felelősségteljes és biztonságos kezelése, valamint a korábbi nukleáris telephelyek és létesítmények leszerelése és helyreállítása;
- c) hatékony és eredményes biztosítéki rendszerek létrehozása.

2.3.3. Az e javaslat keretében finanszírozott tevékenységeknek összhangban kell állniuk a Szomszédosági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz nukleáris tevékenységekre kiterjedő tevékenységeivel, az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz, a tengerentúli országokról és területekről szóló határozat, a közös ül- és biztonságpolitika és az újonnan javasolt, az uniós költségvetésen kívül finanszírozott Európai Békekeret alapján megvalósuló tevékenységekkel, és azokat ki kell egészíteniük.

2.3.4. Az EU nukleáris ipara egy olyan globális piacon működik, amely a 2050-ig terjedő időszakban összesen 3 billió EUR értéket képvisel, és félmillió embert foglalkoztat közvetlenül. 129 atomreaktor működik 14 tagállamban, és ezek közül 10 tagállamban új reaktorok építését is tervezik. Világviszonylatban az Unió szabályozza a legfejlettebb jogilag kötelező érvényű előírásokkal a nukleáris biztonságot, és az európai vállalatok jelentős mértékben kiveszik a részüket a globális nukleáris tüzelőanyag-termelésből. („EESC urges the EU to adopt a more comprehensive nuclear strategy (PINC)” című, 58/2016 sz. EGSZB-sajtóközlemény, 2016. szeptember 22.)

2.4. Részletes megjegyzések

2.4.1. Az EGSZB üdvözlöi, hogy a javaslat rendelet formáját ölti, ami biztosítja egységes alkalmazását, teljes egészében kötelező jellegét és közvetlen alkalmazandóságát. Az Unió és a Közösség ki tudja egészíteni – és feladata is kiegészíteni – a tagállami tevékenységeket potenciálisan veszélyes helyzetek kezelése vagy különösen költséges beavatkozások esetén. Amint azt a javaslat említi, egyes olyan területeken, ahol a tagállamok nem lépnek fel aktívan, az Unió és a Közösség marad a fő – és olykor egyetlen – beavatkozásra képes szereplő.

2.4.2. A fukushimai nukleáris katasztrófát követően teljesen egyértelművé vált, hogy az atomenergia használatával járó problémák és kockázatok globális szintűek. Egyedi helyzetéből adódóan az EU az egyik legnagyobb felelősséggel és legtöbb lehetőséggel bíró szereplő a nukleáris biztonságra és a tisztaenergia-technológiák használatára irányuló globális törekvésekben.

2.4.3. Sajnos a javaslat stratégiai és politikai szinten nem reagál a polgárok, a civil társadalom és az üzleti szféra azon jogos igényére, hogy az atomenergiával kapcsolatban hosszú távú tervezésre van szükség. Nem világos, hogy az EU hogyan fogja felhasználni erőforrásait az EU-ban és a világban jelentkező legfontosabb nukleáris energetikai kihívások kezelésére, gondolva itt az erősödő aggályokra és a tiszta és megfizethető energia iránti növekvő igényre.

2.4.4. A Nemzetközi Atomenergia-ügynökség alapvetően fontos szerepet tölt be, és a világszerte épülő új atomerőművekre való tekintettel felelősséget kellene vállalnia az átláthatóság és a korai előrejelzés biztosításában. A nukleáris biztonság előmozdítása érdekében az EU-nak teljeskörűen együtt kellene működnie a globális intézményekkel és szervezetekkel.

2.4.5. Az EU-nak aktívan elő kell mozdítania a legszigorúbb nukleáris biztonsági előírásokat, és gondoskodnia kell arról, hogy világszerte elterjedjenek a legfejlettebb európai eljárások, bevált gyakorlatok és technológiák, ami garantálhatja az újonnan tervezett létesítmények és reaktorok biztonságát.

2.4.6. Újabb erőfeszítésekre van szükség, ha gondoskodni akarunk arról, hogy az Európa szomszédságában már meglévő és tervezett erőművek szigorú átláthatósági és biztonsági előírások szerint működjenek. Az EGSZB sürgeti, hogy minden tagállam támogassa ezt a törekvést, és a partnerországokkal fenntartott két- és többoldalú kapcsolataikban alapvetően fontos célként jelöljék meg a nukleáris biztonságot.

2.4.7. Az EGSZB továbbra is úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak a nukleárisenergia-termelési célokkal és beruházásokkal kapcsolatos indikatív programról szóló javaslatában nem sikerült választ adnia olyan égető kérdésekre, mint az atomenergia versenyképessége, hozzájárulása az energiaellátás biztonságához, valamint az éghajlatváltozással és a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésével kapcsolatos célok eléréséhez, továbbá a nukleáris biztonság, az átláthatóság és a vészhelyzetekre való felkészülés⁽²⁾.

2.4.8. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság azon szándékát, hogy biztosítsa a koherenciát és a komplementaritást a Szomszédosági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszközzel többek között olyan, a nukleáris területet érintő tevékenységek végrehajtása révén, amelyek járulékos jellegűek tágabb célkitűzéseikhez képest, és főként a nukleáris energiának az egészségügyre, a mezőgazdaságra és az iparra vonatkozó fejlesztési és nemzetközi együttműködési szakpolitikával összhangban történő felhasználására, valamint a nukleáris balesetek következményeit kezelő társadalmi projektekre irányulnak. Nem világos azonban, hogy a rendelkezésre álló költségvetés és a jelenlegi intézményi keretek hogyan teszik lehetővé ezen szándék gyakorlati megvalósítását.

2.4.9. Figyelembe véve az atomenergiával kapcsolatos alapvető globális kihívásokat és azt, hogy az Unió szomszédoságában nagyszámú nukleáris telephely található, az EGSZB úgy látja, hogy a rendeletnek a 2021 és 2027 közötti időszakban történő végrehajtására szánt, jelenlegi árakon 300 millió EUR összegű tervezett pénzügyi keretösszeg messze nem elegendő.

Kelt Brüsszelben, 2018. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽²⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a nukleáris indikatív programról, előadó: Brian Curtis, elfogadva 2016. szeptember 22-én (HL C 487., 2016.12.28., 104. o.).